

Protocol d'actuació envers les violències sexuals i lgtbifòbiques als espais públics d'oci nocturn d'Alella

Ajuntament d'Alella, gener 2020.

AJUNTAMENT D'ALELLA

Sumari

1.	Presentació	3
2.	Antecedents i justificació	5
3.	Metodologia d'elaboració.....	6
4.	Marc jurídic.....	9
5.	Marc conceptual.....	11
5.1	Conceptes claus	11
5.2	Violències sexuals i lgtbifòbiques.....	14
6.	Objectius del protocol.....	16
6.1	Objectiu general	16
6.2	Objectius específics.....	16
7.	Principis d'actuació	17
8.	Accions preventives.....	18
9.	Circuit d'intervenció	20
9.1	Agents i funcions	20
9.2	Nivells de violència	21
9.3	Com actuar durant la festa	24
9.4	Atenció a la persona agredida o assetjada	27
9.4.1	Informació que cal tenir en compte sobre la possibilitat de denúncia.....	27
9.5	Actuació davant el presumpte agressor	29
10.	Seguiment de casos: atenció i recuperació.....	30
11.	Pla de revisió i actualització del protocol	31
12.	Annexes	32
12.1	Pautes per un bon acompanyament	32
12.2	Tríptic Protocol per l'abordatge de la violència envers la dona	33

1. Presentació

El Protocol d'actuació envers les violències sexuals i lgtbifòbiques als espais públics d'oci nocturn d'Alella és l'eina de treball que ens permetrà afrontar d'una manera específica i amb criteri les diferents problemàtiques que sorgeixen a l'entorn d'aquestes violències.

Aquest document ha estat elaborat en el darrer mandat per la meva antecessora i per persones tècniques de diferents àrees de l'Ajuntament, liderades des de les regidories d'Equitat i Adolescència i Joventut i amb la incorporació d'altres persones que també han estat clau en la finalització d'aquest protocol, des dels recentment incorporats Punts Liles a les Festes d'Alella.

Per part meva, faig palès el meu sincer agraïment per la feina brillantment feta, i subscric cada paraula que conté aquest document.

El meu compromís des de la regidoria d'Equitat és treballar sense descans i amb convicció per seguir el camí iniciat des d'aquest espai cap a una societat justa i equilibrada, i per què en el nostre poble, Alella, es garanteixin els drets de la seva ciutadania, lluny i lliures de masclisme i sexisme.

Elisabet Vilaró i Gea

Regidora d'Equitat, Cultura, i Turisme i Identitat

Alella, 29 de gener de 2020.

L'esperit crític és un ingredient fonamental que ens permet posar en dubte allò que es considera "normal" i posar sobre la taula temes que afecten la vida de les persones i qüestionar-los i, sobretot, que ens permet avançar en l'objectiu de construir una societat més justa i lliure per totes les persones, sempre amb una mirada crítica envers una mateixa i cap als altres.

Vivim en una societat patriarcal que ens afecta a tots i totes i que ens condiona la manera com vivim i ens relacionem, en societat i amb nosaltres mateixes. Cap persona en pot sortir beneficiada i cap en pot quedar al marge d'això, homes i dones estem juntes en un sistema que oprimeix i que ens afecta en totes les etapes de la vida. És en aquest context que la violència masclista es desenvolupa àmpliament com un element inherent al propi sistema, de manera transversal i, en molts casos, normalitzada.

Les administracions públiques no en poden quedar al marge i han d'assumir la responsabilitat social que els pertoca elaborant polítiques dins l'àmbit de l'equitat de gènere que vagin enfocades a revertir tots aquells biaixos masclistes que tenim presents en la nostra societat. És per aquest motiu que des de l'Ajuntament d'Alella creiem bàsic dotar-nos de les eines i dels recursos per tal que la nostra ciutadania visqui en un poble més just i lliure, elaborant polítiques dins l'àmbit local en clau de gènere.

D'aquesta voluntat política sorgeix el "Protocol d'actuació envers les violències sexuals i lgtbifòbiques als espais públics d'oci nocturn a Alella". Aquest document va dirigit al col·lectiu adolescent i jove del poble i estableix un recorregut d'actuació per tal de garantir la millor intervenció per part de tots els agents davant d'agressions sexistes i lgtbifòbiques que es produeixin en el nostre municipi en contextos d'oci nocturn. Ha estat elaborat gràcies a la regidoria d'Equitat i d'Adolescència i Joventut, amb la col·laboració activa de tota la resta d'àrees implicades en aquest àmbit, des de Serveis a les Persones passant per Salut, la Policia Local i Festes. Aquest document també s'ha fet extensiu als agents educadors de carrer, al jovent que portarà les barres del Cap de Setmana Jove, el servei d'ambulància, les persones encarregades de la seguretat i les encarregades del servei de bus nocturn. Al llarg del procés s'ha pogut reflexionar tècnicament i posar en comú metodologies i idees que han enriquit molt el protocol final. El resultat és un document útil i pràctic que ens ajudarà a actuar de manera ràpida i consensuada davant qualsevol situació d'aquest tipus en contextos d'oci nocturn adolescent i juvenil. Moltes gràcies a totes les persones que l'han fet possible.

Amb la voluntat i el compromís d'avançar cap a una societat i un poble millor, treballem conjuntament per una Alella lliure de masclisme i sexisme.

Només sí és sí!

Anna Alfaro i Lucas

Regidora d'Equitat, Adolescència i Joventut

Alella, 16 de juliol de 2018.

2. Antecedents i justificació

L'any 2012, amb la voluntat d'oferir una programació específicament enfocada al públic adolescent i jove, es va dur a terme el Primer Cap de Setmana Jove d'Alella, separant-se de la programació de Festa Major com a esdeveniment únic. Des d'aleshores, junt amb la Verema, aquestes tres festes suposen el gruix de l'oci nocturn al municipi.

Des de l'inici del Cap de Setmana Jove, atenent a quina població va dirigida, es va valorar la necessitat de comptar amb la presència d'un punt d'atenció preventiu i de tractament versat en el consum responsable d'alcohol i altres substàncies durant les activitats d'oci. Aquest punt consistia en una parada en la que les tècniques d'Adolescència i Joventut oferien informació sobre els riscos associats al consum i atenien persones que haguessin patit alguna mena d'intoxicació derivada del mateix. La bona acollida d'aquest servei, va fer que es perllongués als anys següents, a l'hora que s'estenia a les altres festes municipals, la Verema i la Festa Major, i que es complementés amb la presència de professionals externs, experts en aquest camp.

Mica en mica, la intervenció preventiva ha anat guanyant en cos i forma i es van gestar diferents accions que la complementaven, totes dins la programació del Cap de Setmana Jove, però ja no només en l'horari de l'oci nocturn. L'any 2017, i amb la voluntat de seguir les indicacions i recomanacions que el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya a través de la Subdirecció General de Drogodependències va promoure amb el projecte *Q de Festa! Nits de qualitat*, per garantir una atenció més completa i de qualitat en el punt de prevenció i atenció, va néixer el que es coneix com *La Base*. Aquest projecte suposava un pas endavant en tota la tasca precautòria i d'atenció, amb l'increment de tot allò que s'oferia, destacant la incorporació de l'entitat EdPac, formada per educadores de carrer, que treballen no només en l'espai concret de l'oci nocturn sinó també els voltants, des d'abans de l'inici de la festa; també la formació específica sobre el consum responsable i sobre la detecció de violències masclistes o de gènere tant a personal tècnic com a les entitats responsables de les barres durant el Cap de Setmana Jove.

Tot i que, com ja hem dit, s'havia anat treballant, es va considerar també dotar d'especial rellevància el tractament a les agressions de caire masclista que es donen en els espais d'oci nocturn per a joves, ja que al llarg dels anys s'havien detectat casos i es valorava, no només que anaven en augment, sinó que calia un enfoc i un treball interdisciplinari per poder fer-hi front amb garanties. Aquesta voluntat va donar lloc a que s'iniciés l'elaboració del *Protocol d'actuació envers les violències sexuals i lgbtífobiques als espais públics d'oci nocturn a Alella*. El protocol, inicialment, contemplava les pautes d'actuació en els contextos d'oci nocturn davant casos de violències, definint el paper de tots els serveis involucrats i coordinar-los en un circuit d'intervenció elaborat de forma consensuada.

Mica en mica, el Protocol es va anar treballant i es va posar a prova durant el Cap de Setmana Jove 2018. Com a valoració d'aquella experiència, s'ha afegit pel cap de Setmana Jove 2019 (enguany introducció de la Fil·loxa) un Punt Lila específic per tractar la prevenció i les possibles agressions que existeixin i així, el Protocol s'ha anat transformant i millorant fins arribat al document que tenim a les nostres mans.

3. Metodologia d'elaboració

El disseny metodològic del Protocol consta de cinc fases que es descriuen a continuació.

FASE 1

En aquesta primera fase s'ha fet un recull dels diferents informes escrits al voltant de les violències sexistes en l'espai públic d'Alella, tenint especial interès aquella informació que es contextualitzi en l'oci nocturn.

FASE 2

En aquesta segona fase, un cop identificats els principals elements de la diagnosi, s'ha dissenyat el projecte, s'han identificat els agents de la comunitat que intervindran d'una manera o altra en la validació i execució del protocol i s'ha fet una primera ronda de contactes per traslladar la idea i citar-los a una primera sessió de treball.

Els agents comunitaris que hem identificat i contactat, els hem classificat de següent manera:

Grup Motor (GM).

Tasques: disseny, promoció, redacció i avaluació del marc per unes festes amb perspectiva de gènere (feminista) + protocol

- Regidoria d'Adolescència i Joventut
- Regidoria d'Equitat

Primera "corona" d'agents (C1).

Tasques: Validació del marc + protocol

- Regidoria de Participació i Festes
- Regidoria de Servei a les Persones
- Regidoria de Salut
- Policia Local
- Entitats col·laboradores:
 - Edpac

Segona "corona" d'agents (C2)

Tasques: Validació i esmenes del marc + protocol

- AMPA
- Entitats juvenils
- Regidoria d'Educació

FASE 3

Durant la tercera fase s'ha treballat amb els principals agents comunitaris (aquells que desenvoluparan un paper en el protocol) en l'elaboració dels aspectes claus del protocol: el marc conceptual (fonaments) i el circuit d'actuació. En aquesta fase hem tingut l'acompanyament de l'entitat Conexus qui ha dinamitzat el grup de treball compost pel GM i per la C1. Inicialment estava previst que s'arribés a acords amb una sola sessió de 2,5 hores, però finalment han estat necessàries 2 sessions d'aquesta durada per arribar a consensos i acords entre els agents.

FASE 4

A la quarta fase s'ha convocat a la segona corona d'agents a fi que validin la feina feta fins ara. Per tal de fer-la més operativa s'ha inclòs dins la formació sobre prevenció d'agressions sexuals que realitza l'entitat Fundació Salut i Comunitat en el seu programa Noctàmbul@s i que ens ha estat subvencionat íntegrament pel Departament de Salut. Es valora que ha estat una decisió encertada ja que la presentació del protocol després de la formació ha enriquit el retorn en forma d'esmenes al document.

FASE 5

La darrera fase consta de l'aplicació de les mesures del marc i de la prova pilot del protocol durant les festivitats, especialment la del Cap de Setmana Jove. Aquesta fase dóna pas a l'avaluació del protocol i la conseqüent actualització.

FASE 6

Un cop aplicat el protocol durant les festes del 2018, es van recollir les valoracions i propostes de millora per part de tots els agents implicats; es va modificar el protocol d'acord amb elles; es validà la versió definitiva del protocol de forma consensuada entre tots els serveis; i s'incorporaren noves mesures com els Punts Lila.

FASE 7

Després d'aplicar aquesta última versió del protocol durant les festes de 2019, s'han recollit els feedbacks de tots els agents i s'ha actualitzat el protocol. Es portà el protocol a proposta d'aprovació al Ple.

4. Marc jurídic

Sistemes internacionals

ONU (1979). Convenció sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la Dona (CEDAW), especifica que: "Els Estats han d'adoptar totes les mesures adequades per: a) Modificar els patrons socioculturals de conducta d'homes i dones, amb l'objectiu d'aconseguir l'eliminació dels prejudicis i les pràctiques consuetudinàries i de qualsevol altra índole que estiguin basades en la idea de la inferioritat o superioritat de qualsevol dels sexes o en funcions estereotipades d'homes i dones".

ONU (1993) Declaració sobre l'Eliminació de la Violència contra la Dona, diu que "els Estats han d'assegurar que la re-victimització de les dones no es produeixi a causa de les lleis insensibles a les consideracions de gènere, les pràctiques de la seva aplicació o d'altres intervencions", "prendre mesures per assegurar que els oficials de policies i fiscalies, així com altres autoritats públiques encarregades d'implementar les polítiques de prevenció, investigació i càstig de la violència envers les dones, reben entrenament adequat per sensibilitzar-les sobre les necessitats de les dones" i "animar el desenvolupament de guies adequades per assistir en la implementació dels principis establerts en aquesta Declaració".

L'OMS (2011) defineix la violència sexual com: "tot acte sexual, la temptativa de consumir un acte sexual, els comentaris o insinuacions sexuals no desitjats, o les accions per comercialitzar o utilitzar de qualsevol altra manera la sexualitat d'una persona mitjançant coacció per una altra persona, independentment de la relació d'aquesta amb la víctima, en qualsevol àmbit, inclosos la llar i el lloc de treball" . Assenyalant el 2013 que la violència sexual abasta actes que van des de l'assetjament verbal a la penetració forçada i una varietat de tipus de coacció, des de la pressió social i la intimidació per força física.

Sistemes europeus

El Consell d'Europa a través del conveni d'Istanbul (2011) en la Convenció sobre la prevenció i la lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica diu que aquestes formes de violència son un greu atemptat contra els drets humans i un obstacle cap a la igualtat. S'ha de lluitar per evitar la victimització secundària.

Sistema estatal

La Llei Orgànica 1/2004, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere, inclou les agressions i la llibertat sexual i assenjala que és "la manifestació de la discriminació, la situació de desigualtat i les relacions de poder dels homes sobre les dones, s'exerceix sobre aquestes per part dels qui siguin o hagin estat els seus cònjuges o dels qui estiguin o hagin estat lligats a elles per relacions similars d'afectivitat, àdhuc sense convivència qualsevol altra forma de violència contra les dones basada en el gènere, que es produeixi fora de les relacions de parella".

El Codi Penal recull com a bé jurídic protegit "la llibertat sexual". Distingeix entre agressions i abusos sexuals. La llei Orgànica 1/2015, de modificació del C.P. incorpora el gènere com a agreujant i motiu de discriminació en els delictes d'odi seguint les recomanacions del Consell d'Europa especificades en el Conveni d'Istanbul.

Considera que hi ha agressió sexual quan no hi ha penetració però s'utilitza la violència o intimidació (art 178).

Es consideren més greus els casos de violació, "Cuando la agresión sexual consista en acceso carnal por vía vaginal, anal o bucal, o introducción de miembros corporales u objetos por alguna de las dos primeras vías,..." (art 179).

No hi ha consentiment en Abús en condicions de superioritat que forcin a obeir sense violència o intimidació física, o en situacions en què la víctima hagi estat drogada, es trobi sota els efectes de fàrmacs o "qualsevol altra substància", com l'alcohol (art 181).

Els menors de 16 anys en situació d'abús i agressió sexual s'entén que no hi ha consentiment de cap tipus per realitzar un acte sexual. Si hi ha violència o intimidació, delictes de agressió sexual a un menor (art 183).

Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes i els drets que s'han de reconèixer a les víctimes que han patit violències. És un catàleg general dels drets que recull, entre d'altres, el dret a la informació, la protecció i el suport en tot cas; el dret a participar activament en el procés penal; el dret al reconeixement de víctima, i el dret a un tracte respectuós, professional, individualitzat i no discriminatori.

Sistema autonòmic català

La Llei Catalana 5/2008 del dret de les dones a eradicar la violència masclista, defineix la violència sexual i abusos sexuals com una de les formes de violència masclista que es donen en l'àmbit social o comunitari: "comprèn qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, inclosa l'exhibició, l'observació i la imposició, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora pugui tenir amb la dona o la menor una relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu".

Llei 14/2010 del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència inclou com a maltractament l'explotació i els abusos sexuals quan es tracta de menors i noies adolescents.

La llei 11/2014,10 per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexual i per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia també defineix els diferents tipus de discriminacions i d'assetjament que podem patir les persones LGTBI per raó de la seva expressió i orientació sexual. També estableix que "les administracions públiques de Catalunya han de garantir a les persones LGTBI que pateixen o es troben en risc de patir qualsevol tipus de violència o discriminació el dret a rebre de manera immediata una protecció integral, real i efectiva".

5. Marc conceptual

5.1 Conceptes claus

És necessari incorporar en aquest protocol un apartat que situï el marc de referència del qual es parteix, per tal de clarificar els conceptes claus que ens permeten entendre les violències a les que ens enfrontem:

Sistema sexe-gènere

El sexe correspon a un fet biològic i ve determinat per unes característiques físiques (genitals interns i externs) i fisiològiques (cromosomes i hormones). El sexe biològic pot ser femení, masculí i intersexual.

El gènere és una construcció cultural. Es tracta de les característiques, comportaments i habilitats que cada cultura atribueix a cada sexe. Tradicionalment l'espècie humana s'ha dividit únicament entre gènere femení i masculí.

La identitat de gènere: és l'autodefinició de a quin gènere es pertany, és a dir, de com es percep cada persona, i per tant hi poden haver nombroses opcions: dona cis, home cis, transsexual, transgènere, etc.

L'expressió de gènere: fa referència a l'aparença, la forma de vestir, de comportar-se, etc. Alguns exemples: dones femenines, dones masculines, homes femenins, homes masculins, etc.

L'orientació o preferència sexual: defineix de quin gènere ens enamorem o desitgem. Es pot ser heterosexual, homosexual, bisexual, pansexual, asexual, etc.

Els estereotips de gènere són un conjunt d'idees preconcebudes culturalment que determinen quins han de ser els comportaments i les actituds correctes o incorrectes en les dones i els homes. Els estereotips, a més, atribueixen trets físics i psíquics en funció del sexe de la persona.

Els rols de gènere fan referència a les tasques i funcions diferenciades per al sexe masculí i sexe femení.

Sistema heteropatriarcal

L'heteropatriarcat és el sistema sociopolític on el gènere masculí és superior a altres gèneres i on l'heterosexualitat es considera superior a altres preferències sexuals. El seu origen rau en el sistema sexe-gènere on els grups humans es divideixen exclusivament en funció del seu gènere (masculí o femení). I on cada grup té unes atribucions pròpies amb una moral i normes de comportament estipulades.

Les desigualtats de gènere són la distribució desigual de rols i poder dins del sistema heteropatriarcal, on posseeixen tots els privilegis els homes heterosexuales, pel simple fet de ser-ho.

El masclisme és el concepte que defineix les conductes de domini, control i abús de poder dels homes sobre les dones o sobre altres homes que no s'ajustin als mandats heteronormatius, imposant un model de masculinitat que encara és considerat com a superior per una part de la societat.

Lligat a aquest sistema tant rígid d'organització social ens trobem un seguit de violències contra les persones que es surten de la norma o simplement s'exerceix violència pel fet de posseir els privilegis que et permeten fer-ho.

Violències vinculades a aquest sistema

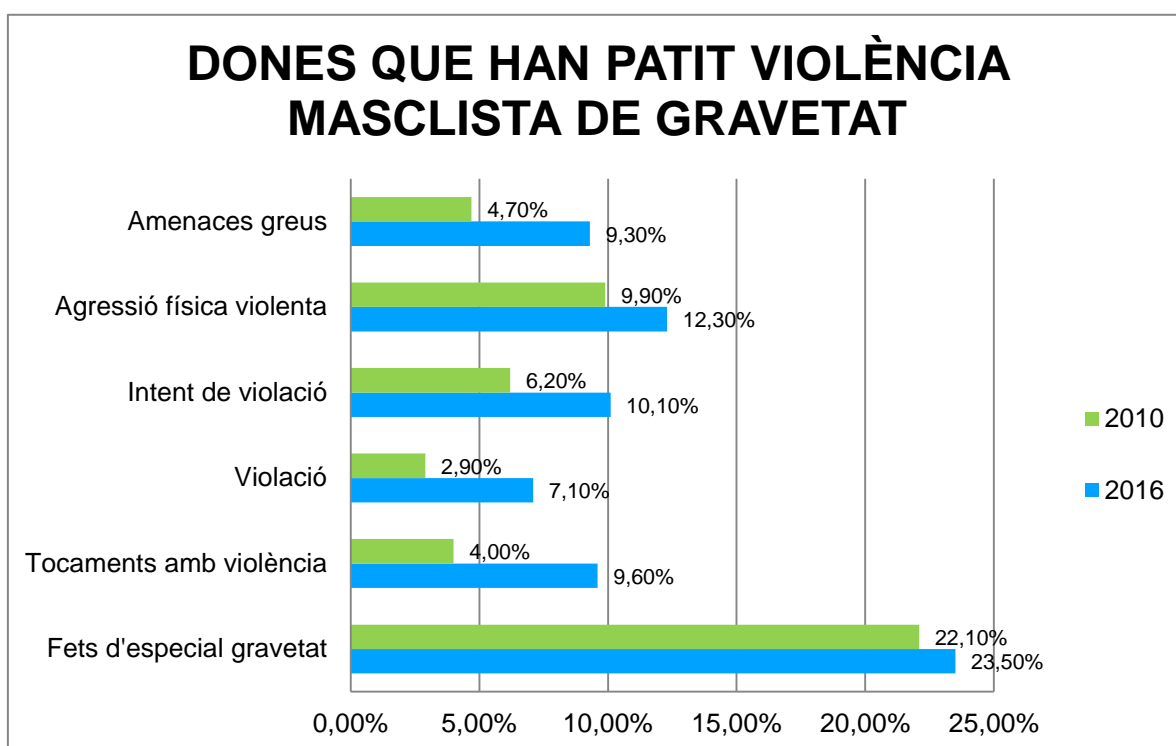
Tenint en compte aquest protocol, destaquem les següents:

Violència masclista: exercida contra les dones pel simple fet de ser-ho, en el marc d'unes relacions de poder desiguals entre dones i homes.

Violències sexuals: tipus de violència masclista que es defineix com tot acte d'índole sexual, tant físic com verbal, no desitjat per la persona receptora. Estadísticament, aquest tipus de violències són exercides quasi en la seva totalitat des d'un home cap una dona.

Violència per preferència sexual, identitat de gènere o expressió de gènere: contra aquelles persones que no segueixen la norma heterosexual o que tenen una identitat o expressió de gènere que no s'ajusta al seu sexe de naixement.

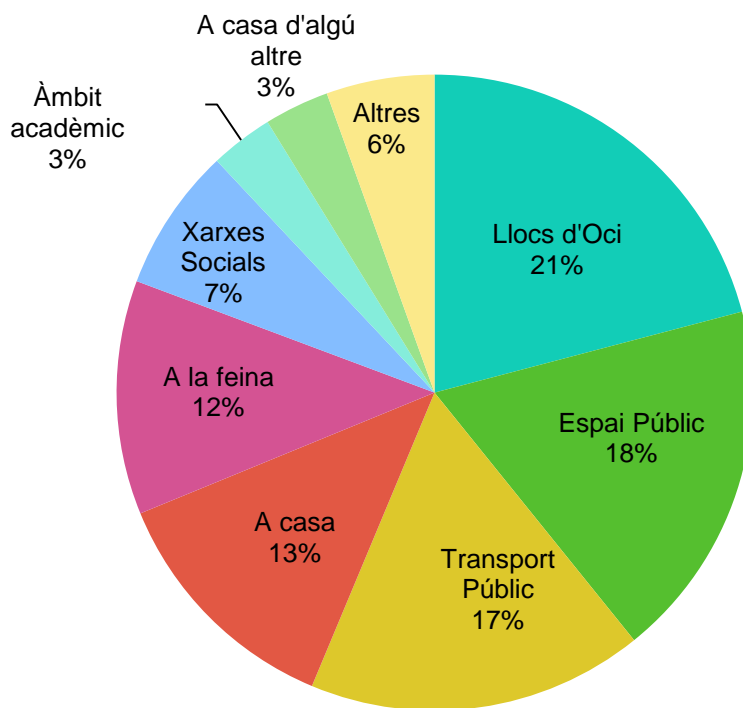
Algunes dades¹

Per tal d'il·lustrar una mica la magnitud de les violències definides, destacar que l'enquesta de violència masclista de Catalunya (2016) fixa en un 17,6% les dones que han patit aquest tipus de violència durant l'any 2016. De les dones que han patit algun fet, un 70,9% l'han patit per part d'un desconegut. Aquests tipus d'agressions (les comeses per desconeguts) es donen majoritàriament a l'àmbit públic, en els percentatges següents: un 20,9% s'ha donat en espais d'oci, un 18,3% a l'espai públic, un 17,1% al transport públic, un 12,5% a casa, un 11,95 al lloc de feina, un 7,3% a les xarxes socials, un 3,3% a casa d'un altre, un 3,2% a l'àmbit acadèmic i un 5,5% en altres llocs.

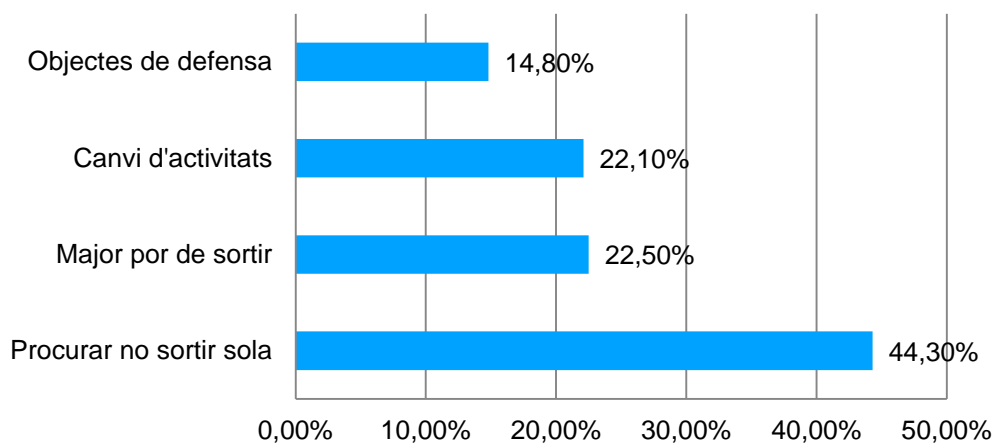
¹ Gràfics d'elaboració pròpia basats en la informació estreta de les enquestes de violència masclista de Catalunya (any 2010 i any 2016).

LOCALITZACIÓ DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

Com a conseqüència d'haver patit algun fet violent l'estadística ens diu que les dones procuren no tornar a sortir soles en un 44,3%, tenen més por de sortir en un 22,5%, han canviat les seves activitats habituals en un 22,1% i porten algun objecte per defensar-se en un 14,8%.

CONSEQÜÈNCIES A LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

5.2 Violències sexuals i lgtbifòbiques

Tradicionalment s'ha naturalitzat la presència de les dones a l'espai privat alhora que la seva exclusió de l'espai públic, fet que ha generat en l'imaginari col·lectiu la idea que les dones que ocupen l'espai públic han transgredit la norma i, per tant, tenen "disponibilitat sexual", són "dones del carrer", a les que un home pot accedir-hi sexualment.

Avui en dia, el concepte ha canviat, evidentment, però encara s'arrossega l'herència d'aquesta naturalització, ens ho trobem quan es considera que les dones són en part responsables del que els passa, quan es presta atenció a les substàncies consumides, la roba, l'horari, etc. No hem d'oblidar que aquest tipus de violències expulsa les dones, o en limita l'accés, dels espais públics, impedit-los-hi exercir el dret a una plena ciutadania.

Els contextos d'oci, de festes majors, festes populars, etc. són plenes d'actituds i comportaments sexistes que són invisibilitzades i justificades socialment. Segons l'informe anual de Noctambul@s per al període 2016/2017 les violències són omnipresents als espais festius. El mateix informe revela que els nois i joves no reconeixen haver exercit mai cap tipus d'agressió sexual, per tant, hem d'entendre que aquest tipus de violència està molt normalitzada i integrada a la socialització masculina.

El context de permissivitat que es dona durant les festes facilita que es donin situacions de sexisme que acaben justificant-se pel consum d'alcohol o d'altres substàncies.

La majoria de comportaments sexistes que es donen a les festes no són constitutives de delictes, però sí són conseqüència del sistema heteropatriarcal en el que vivim i causants de la majoria de les violències que patim les dones i col·lectiu LGTBI.

Dins el col·lectiu LGTBI podem trobar-nos amb la doble discriminació pel fet de ser dona i lesbiana, dona trans, etc. Ho hem de tenir en compte per evitar també la re-victimització.

Inclús, hi ha qui assenyala les violències sexuals com una estratègia estructural de dominació i desigualtat amb base de gènere.

Hem de tenir clar que els **límits** els posa cadascú i, per tant, són subjectius.

Un abús o una agressió no pot ser mai justificat (ni pel consum de drogues, ni per la vestimenta, ni pel context de festa, etc.). Ocorre quan alguna persona se sent agredida i no té res a veure amb la voluntat del agressor, sinó del resultat que provoca. Es tracta d'un abús de poder d'una persona sobre una altra, no és ni un malentès ni un conflicte. El llenguatge col·loquial no sempre és correspon amb la tipificació jurídica d'aquest tipus de violències.

Les **agressions sexuals** es poden definir com qualsevol acte que atempti contra la llibertat sexual d'una persona, utilitzant la violència o la intimidació, i sense el consentiment d'aquesta. S'entén per violència la utilització de la força física, i per intimidació les amenaces i/o la conducta de tipus psicològic, infonent por a patir un mal major.

La **violació** és una modalitat agreujada d'agressió sexual, en la què hi ha penetració vaginal, anal o bucal o introducció d'objectes a la vagina o anus.

Els **abusos sexuals** són comportaments sense violència, ni força, ni intimidació però sí amb l'engany, la coacció o la sorpresa, i sense consentiment per part de la persona que els rep, que atempten contra la llibertat i indemnitat sexuals. Poden ser carícies, proposicions verbals explícites, penetració oral, anal, vaginal i digital. S'hi inclouen els abusos comesos a persones que no poden prestar consentiment vàlid perquè tenen limitada la seva capacitat (menors, persones amb malaltia o

discapacitat psíquica). També s'hi inclouen totes les agressions sexuals en que la víctima no pot donar el seu consentiment perquè es troba en estat d'intoxicació, inconsciència, coma o per qualsevol altre motiu que privi de sentit a la víctima.

Un punt a tenir en compte és el debat entorn al consentiment i la voluntat, que es poden veure afectats pel consum d'alcohol o drogues o per l'estat de *shock* en el que es queden algunes víctimes, i, per tant, afecten al delictes que es pugui estar cometent, ja que la víctima ha de "no-consentir". Hi ha veus feministes que s'oposen fermament a que la llei contempli el consentiment o no consentiment de les víctimes, no oblidem que només es té en compte en els delictes de caire sexual.

L'assetjament sexual comprèn qualsevol comportament verbal, no verbal o físic, de naturalesa sexual, que s'exerceix amb el propòsit o l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una persona, especialment si li crea un entorn intimidador, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.

Penalment l'assetjament sexual no queda recollit pel que fa a l'espai públic, en canvi sí existeixen figures legals en l'àmbit laboral, per exemple. La seva punició es redueix a l'àmbit administratiu.

6. Objectius del protocol

6.1 Objectiu general

Eradicar de forma efectiva i coordinada les violències sexuals i lgtbifòbiques en els espais públics d'oci nocturn d'Alella.

6.2 Objectius específics

- Definir de forma consensuada l'actuació de tots els serveis i agents envers qualsevol violència sexual i lgtbifòbica.
- Articular un circuit d'intervenció que ofereixi una resposta coordinada a les violències sexuals i lgtbifòbiques.
- Potenciar espais de seguretat i llibertat per tothom en l'oci nocturn públic d'Alella.
- Coresponsabilitzar a tota la comunitat per tal d'evitar qualsevol situació de violència.

7. Principis d'actuació

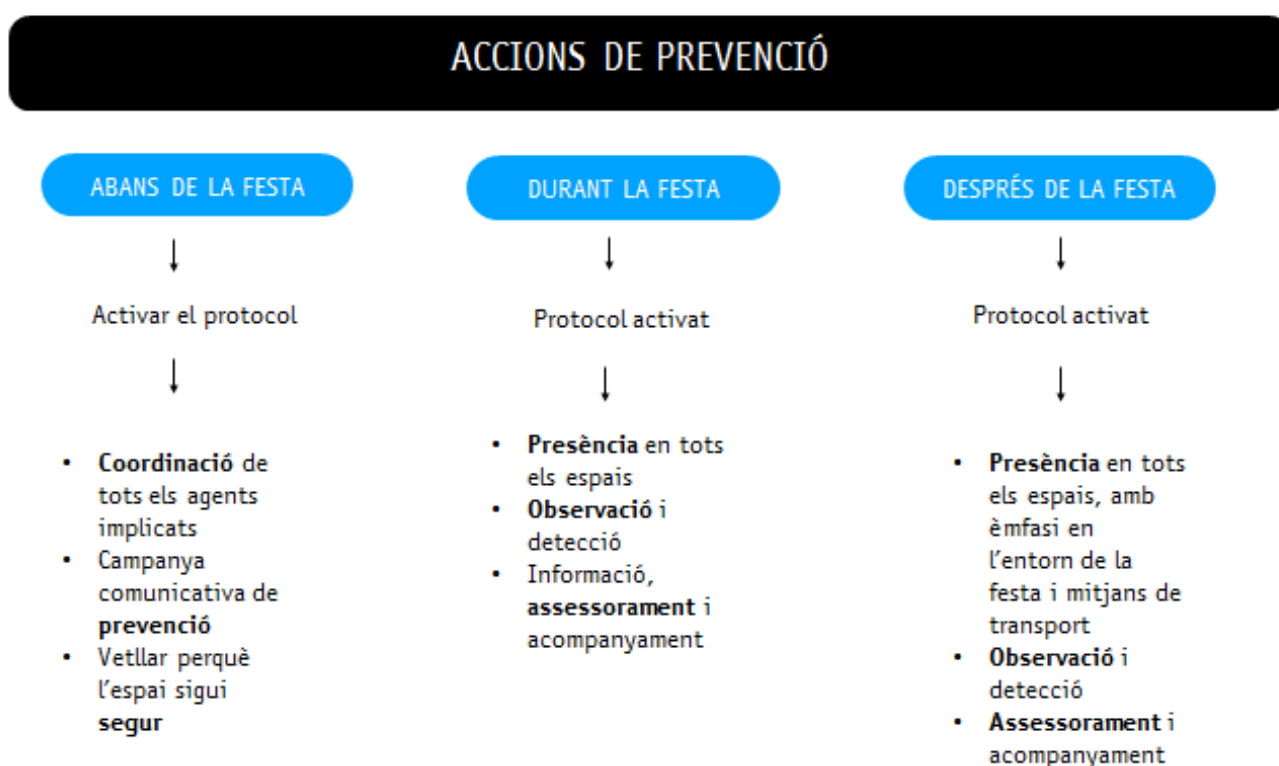
- Prevenció
- Atenció prioritària a la persona agredida i respecte a les seves decisions
- Tracte igualitari a totes les persones, respectant la diversitat
- Confidencialitat
- Acció coordinada de tots els serveis per garantir la eficiència de la resposta i evitar la revictimització²
- Imparcialitat, congruència i proporcionalitat en les accions a dur a terme

² La Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, defineix la revictimització o victimització secundària com el mal-tractament addicional exercit contra les dones que es troben en situacions de violència masclista com a conseqüència directa o indirecta dels déficits –quantitatius i qualitatius– de les intervencions dutes a terme pels organismes responsables, i també per les actuacions desencertades provinents d'altres agents implicats.

8. Accions preventives³

- Formació específica a tot el personal en l'àmbit de les violències sexuals amb perspectiva de gènere i LGTBI i en l'aplicació d'aquest protocol.
- Campanyes de prevenció i sensibilització adreçades a tota la ciutadania.
- Identificació de les zones de més risc (per estar aïllades, poc il·luminades, etc) i adopció de mesures per tal de reduir-lo.
- Punt Lila de prevenció i atenció a les persones agredides degudament senyalitzat i diferenciat a totes les festes, amb personal degudament especialitzat.
- Parelles itinerants de prevenció i detecció quan es consideri necessari.
- Reunions de coordinació i revisió del protocol prèvies a les festes per part de tots els agents implicats.

A continuació quadre resum:

³ Les accions de prevenció que aquí es descriuen corresponen únicament a l'abast d'aquest protocol. Les accions de prevenció que es realitza al municipi durant l'any es trobaran recollides al protocol de violències masclistes d'Alella (en elaboració).

En aquells casos en que percebem actituds o comportaments que puguin semblar perillosos, és a dir, que creguem que puguin desembocar algun tipus de violència haurem de mirar d'intervenir. És possible que la persona que els rep no els identifiqui com a perillosos, així que anirem amb molta cura en la intervenció i sobretot no emetrem judicis ni sentències del que estem veient. Cada cas requerirà d'un abordatge diferent, però intentarem recollir alguns consells per tal d'apropar-nos:

- És important fer-nos presents al lloc, moltes vegades és dissuasiu el fet que hi hagi adults a l'aguait.
- Sempre que ens sigui possible parlarem amb la persona assetjada sense el/s agressor/s davant.
- Podem preguntar-li l'hora (o similar) i mirar de començar una conversa banal.
- Podem preguntar pel seu grup d'amigues, si veiem que no hi són.
- Si percebem malestars podem preguntar si es troba bé, oferir aigua, esbrinar subtilment si es coneixen, si ha vingut amb les amistats, on són aquestes, ajudar a trobar-les, parlar amb el grup d'afinitat....
- Mirarem de recollir el màxim d'informació sobre al situació (qui són les persones implicades, etc).
- Si parlem del que hem vist, intentarem utilitzar les mateixes paraules que l'assetjada, per tal de respectar la seva visió dels fets (podem equivocar-nos amb el nostre judici inicial).
- Mostrar-nos accessibles en tot moment, mantenint la calma i amb una actitud empàtica.

9. Circuit d'intervenció

9.1 Agents i funcions

En primera instància s'han definit els agents que intervindran a la festa, les funcions que tindran, si tenen formació en prevenció de violències⁴ i el grau d'exposició al risc.

A continuació un quadre resum:

AGENTS	FUNCIÓ	FORMACIÓ PRÈVIA EN VIOLÈNCIES	PARTICIPACIÓ ELABORACIÓ PROTOCOL	RISC D'EXPOSICIÓ
POLICIA LOCAL	→ Detecció i actuació →	Sí →	Sí →	+++
PUNT LILA	→ Prevenció, detecció, actuació i derivació →	Sí →	Sí →	++
EDUCADORS/ES DE CARRER	→ Prevenció, detecció, actuació i derivació →	Sí →	Sí →	++
BARRES D'ENTITATS	→ Detecció i derivació →	Sí →	Sí →	+
BARRES RESTA DE FESTES	→ Detecció i derivació →	Sí →	No →	+
SERVEIS DE SALUT	→ Detecció i derivació →	No →	Sí →	+
SEGURETAT PRIVADA/CONTROL D'ACCÉS	→ Detecció i derivació →	Sí →	No →	+++
TRANSPORT PÚBLIC	→ Detecció, actuació i derivació →	No →	No →	+
PERSONAL VOLUNTARI	→ Prevenció →	Sí →	No →	+

⁴ El plantejament a mitjà termini és sol·licitar a les empreses que es contractin per les festes que tinguin formació prèvia en violències masclistes.

9.2 Nivells de violència⁵

S'han definit tres nivells de violència per poder acotar de forma més acurada el circuit d'intervenció, diferenciant entre els fets no denunciabls, que inclourem al Nivell 1; els fets constituents de falta administrativa, que inclourem al Nivell 2; i els fets constituents de delictes penal, al Nivell 3.

A continuació trobarem els quadres resum.

NIVELL 1

- Ús de llenguatge sexista o lgtbifòbic.
- Escridassar, insultar.
- Menysprear per expressió de gènere o preferència sexual.
- Marginar per raons de gènere.
- Espiar, controlar algú.
- Envair l'espai.
- Babosejar, mirades o comentaris sexuals no desitjats.
- I altres conductes similars.

⁵ Informació sobre la tipificació dels delictes extreta del Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci del Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya.

NIVELL 2

INFRACCIONS ADMINISTRATIVES

- Exhibicionisme obscè davant persones adultes, sempre que no tinguin cap diversitat funcional.
- Masturbació en espais públics o oberts davant de persones adultes, sempre que no siguin discapacitades.
- Injúria sexual.
- Seguiment obscè.
- Fer fotografies de parts íntimes sense consentiment.
- Acorralament amb finalitat sexual.
- Altres conductes que impliquin vexació sexual.

NIVELL 3

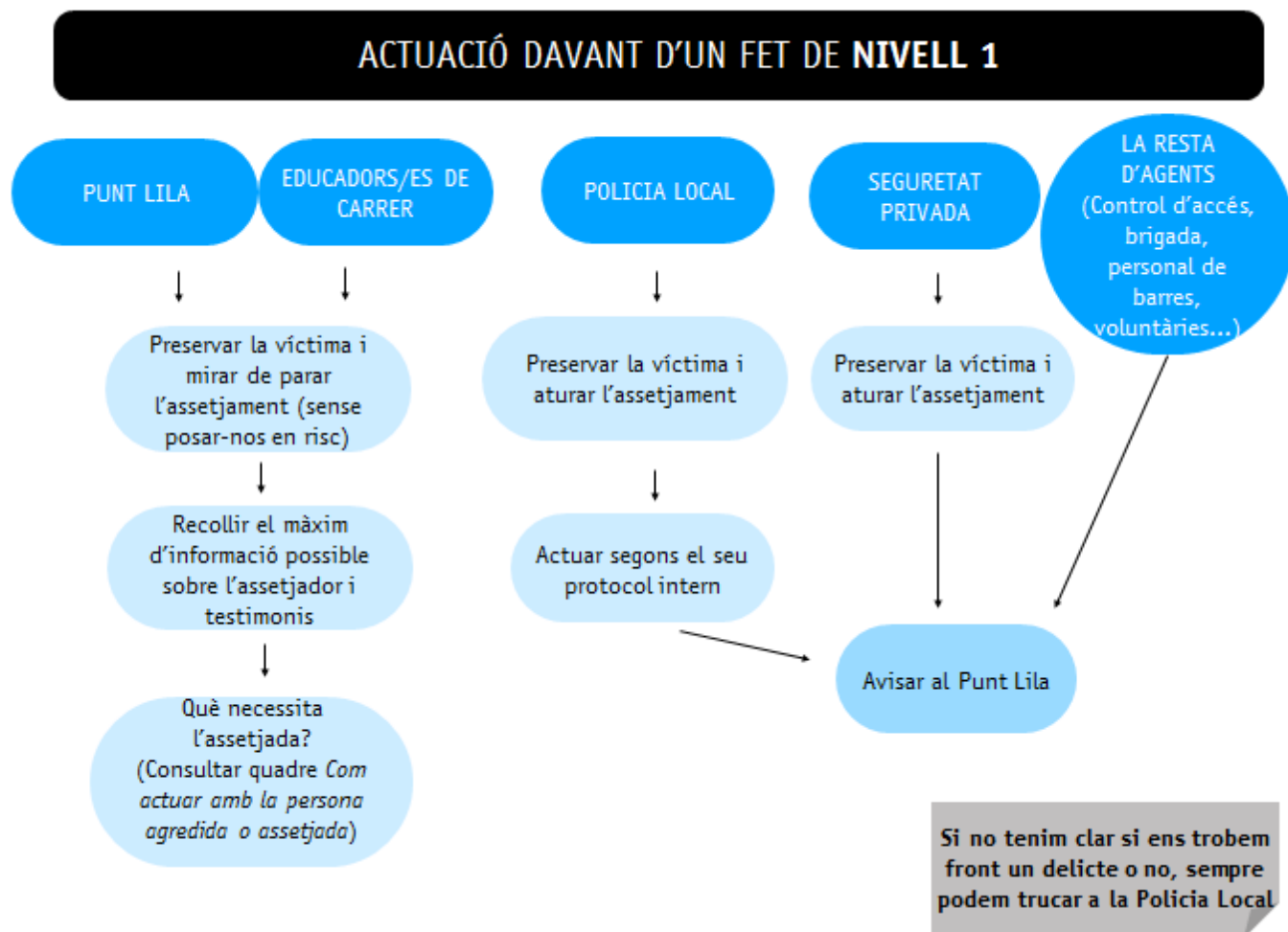
DELICTES PENALS

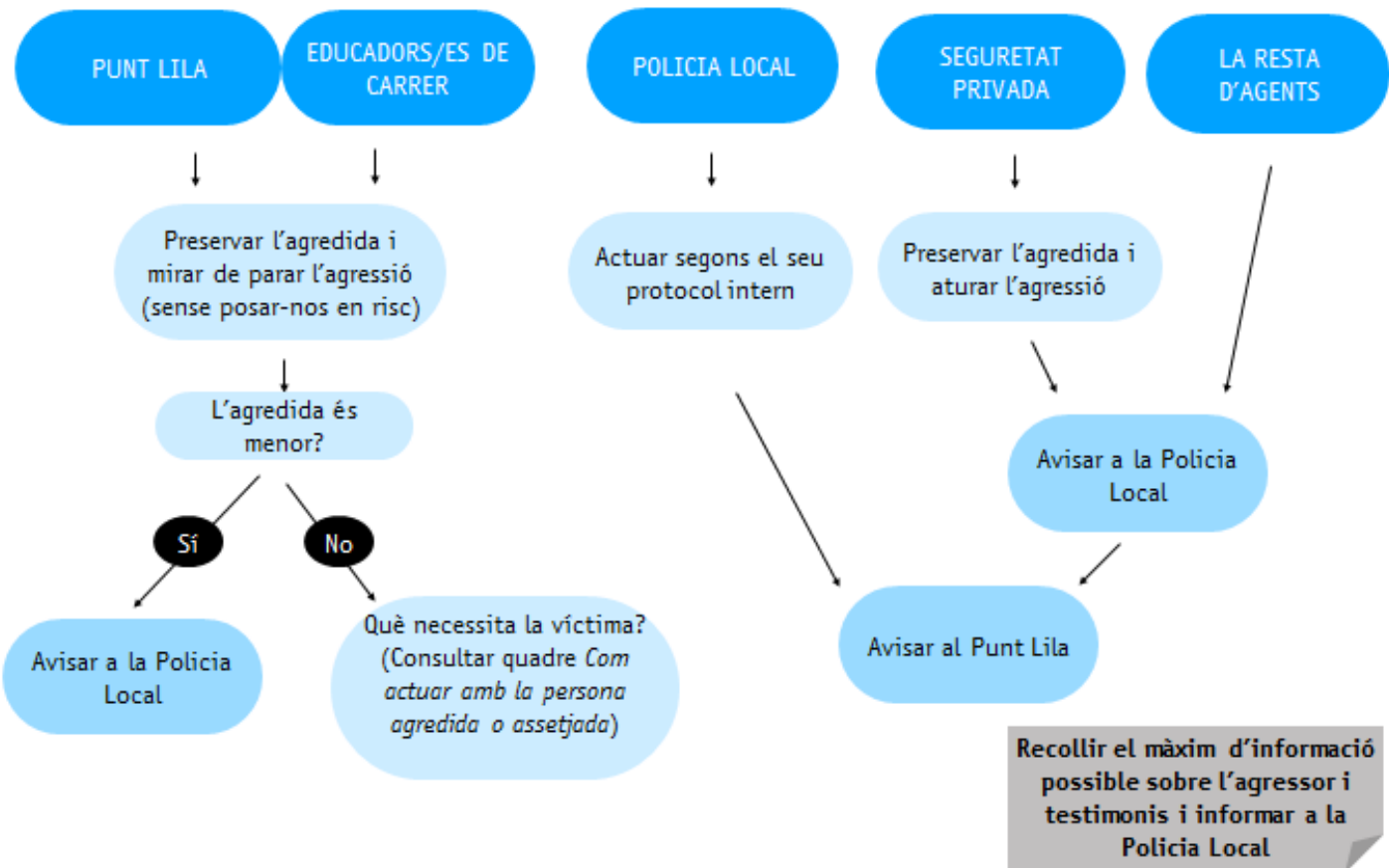
- Agressió sexual.
- Violació.
- Abús sexual.
- Exhibicionisme (davant persones discapacitades o menors).
- Assetjament sexual
- Delicte d'odi i discriminació.

9.3 Com actuar durant la festa

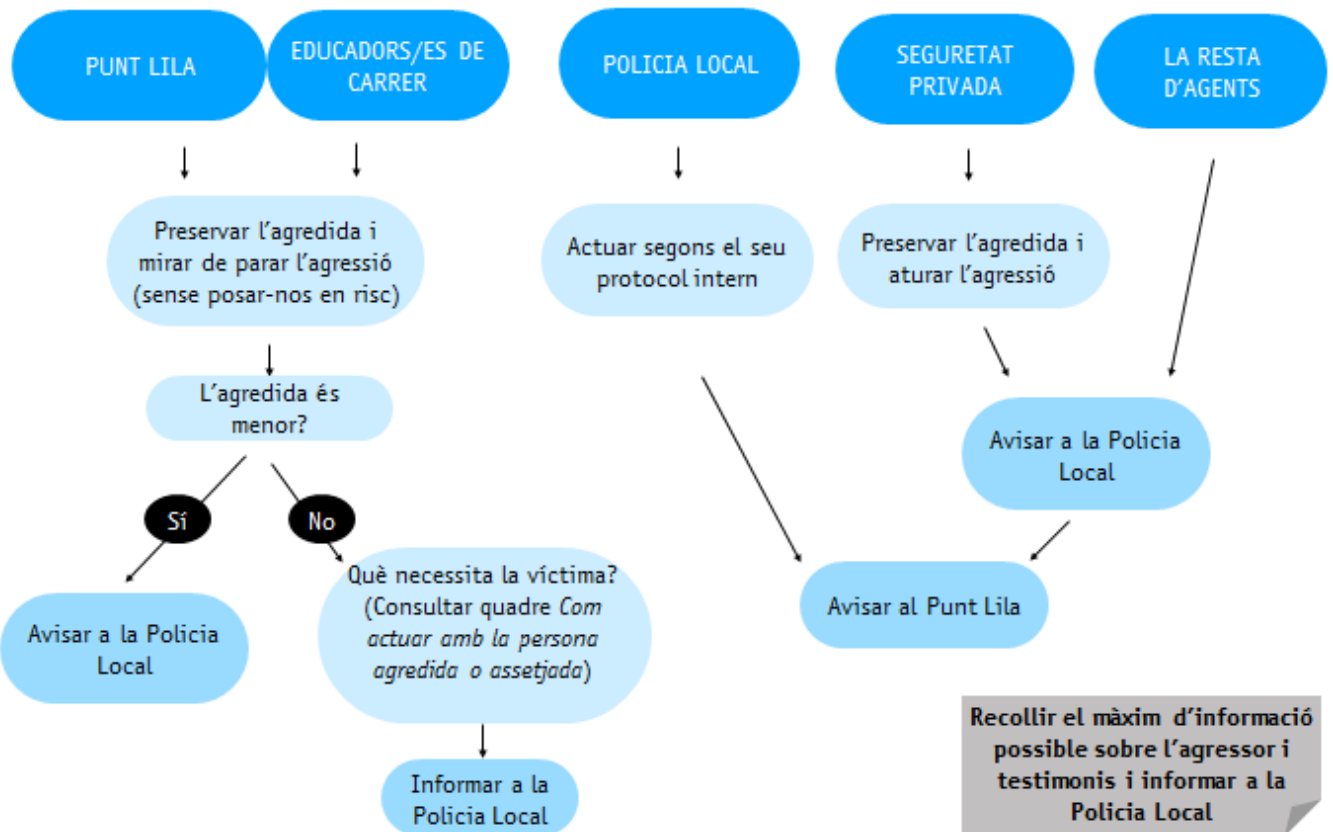
En funció dels diferents agents que formen part del protocol i de les seves respectives funcions, s'ha elaborat un circuit d'actuació depenent de si es tracta d'un fet de nivell 1, nivell 2 o nivell 3. A continuació ambdós quadres:

ACTUACIÓ DAVANT D'UN FET DE NIVELL 2

ACTUACIÓ DAVANT D'UN FET DE NIVELL 3

9.4 Atenció a la persona agredida o assetjada

- Donar una bona atenció a l'agredida ha de ser la prioritat. Mantenir sempre la calma.
- Se l'ha d'atendre el més aviat possible i se n'ha de garantir la seguretat.
- Reconèixer la credibilitat que té per part nostra.
- Preguntar-li què necessita. No es tracta d'una "víctima passiva", hem de respectar les seves decisions.
- Oferir-li acompanyar-la a l'espai de prevenció i atenció en cas que n'hi hagi.
- Preguntar-li si té alguna persona de confiança per tal que la pugui acompanyar i oferir-li anar a buscar-la o trucar-la.
- No deixar-la sola i donar-li el suport emocional i físic que requereixi.
- Explicar-li que té dret a interposar una denúncia amb suport legal i a rebre atenció socio sanitària.
- Informar-li dels serveis que té al seu abast per donar-li suport.
- La Policia Local actuarà d'acord amb el seu protocol intern. En cas que l'agredida sigui menor sempre s'ha d'avisar a la Policia en primer lloc.

9.4.1 Informació que cal tenir en compte sobre la possibilitat de denúncia

- Si és major d'edat, informar que té dret a decidir si vol o no interposar una denúncia (per prendre aquesta decisió es pot necessitar temps i/o assessorament psicològic i legal).
- Posar la denúncia en el moment proper a l'agressió sexual té relació amb les proves forenses que hi puguin haver.
- Informar que té dret a posar la denúncia assistida per una advocada a la comissaria dels Mossos d'Esquadra mateix.
- En totes les situacions en què s'acabi avisant la Policia Local o els Mossos d'Esquadra, és important que es puguin donar una descripció de l'agressor (si el coneix o no, com anava vestit, alçada, si anava sol, etc.) i aclarir si hi ha testimonis.

COM ACTUAR AMB LA PERSONA AGREDIDA O ASSETJADA

Diu que **NO** necessita la nostra ajuda

- **No insistirem.** És important respectar la seva decisió
- Se li informará que si canvia d'opinió **pot contactar-nos** (li facilitarem com fer-ho). Li facilitarem també un tríptic amb tots els serveis i contactes
- En cas de ser necessari un **informe forense** li recomanarem no dutxar-se ni canviar-se de roba i adreçar-se a Can Ruti
- Si és possible establir contacte amb el seu **entorn** immediat

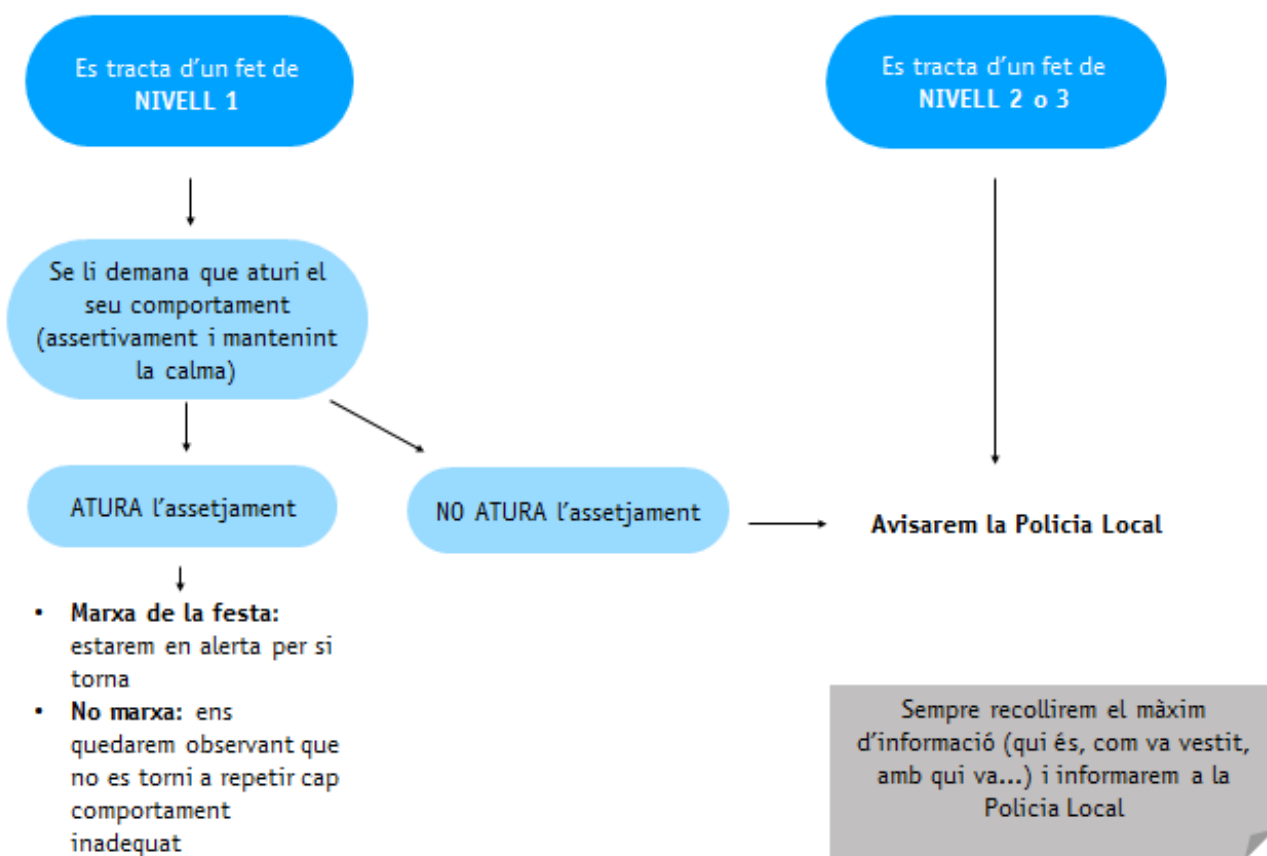
Diu que **SÍ** necessita la nostra ajuda

- **Mantindrem la calma.** Li farem saber que el més important és el que ella necessiti
- Li oferirem acompanyar-la a un **espai de seguretat** (al Punt Lila o en el seu defecte a l'ambulància)
- Li oferirem si vol que **avisem a algú** per a que l'acompanyi
- Li preguntarem si vol que truquem a la **Policia Local** o als **serveis sanitaris**
- En cas de ser necessari un **informe forense** li recomanarem no dutxar-se ni canviar-se de roba i adreçar-se a Can Ruti.
- Li donarem **informació** sobre el procediment per denunciar i els serveis especialitzats que li poden donar suport

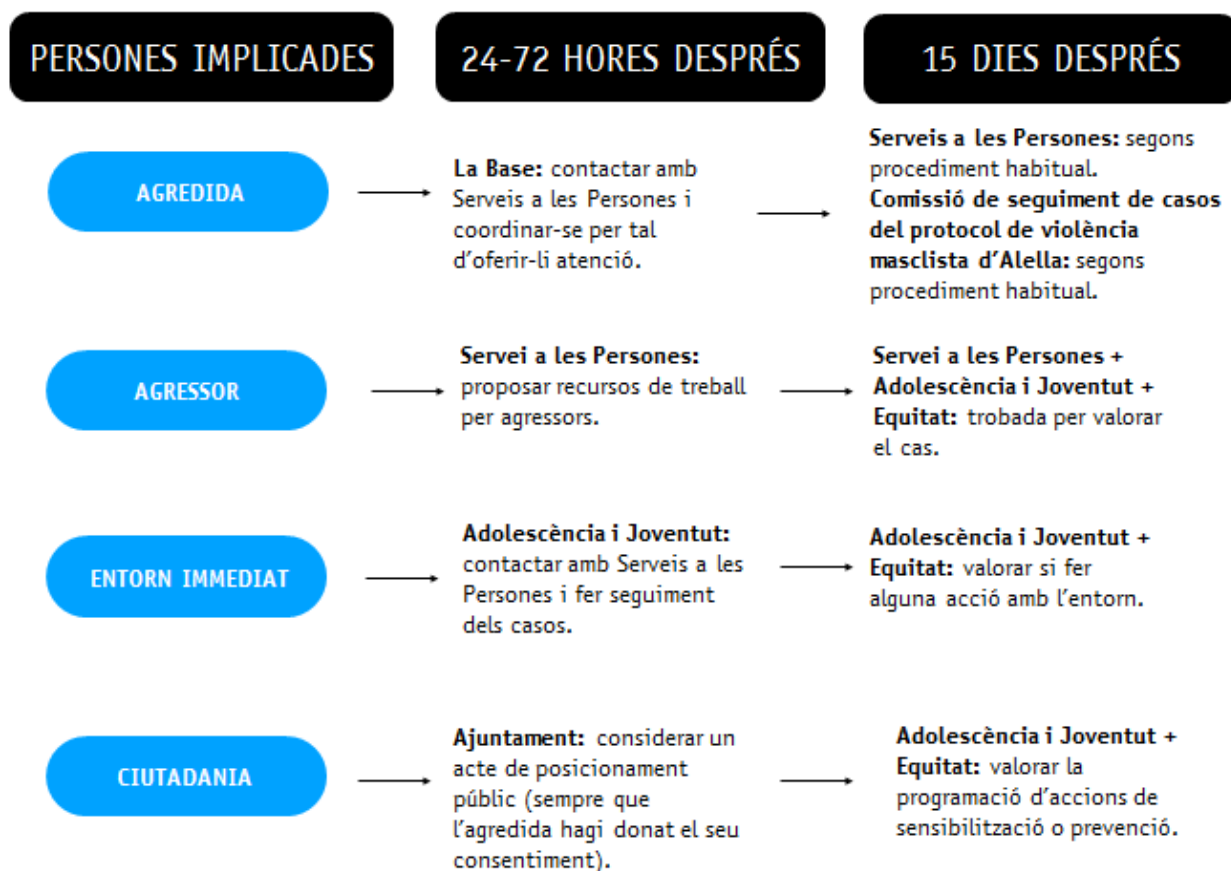
9.5 Actuació davant el presumpte agressor

- Si els fets són constitutius de delictes o infracció administrativa, tant si el presumpte agressor és major o menor d'edat, s'han de posar en coneixement de la Policia Local, que actuarà d'acord al seu protocol.
- Si els fets no són constitutius de delictes ni infracció administrativa els agents designats al circuit d'intervenció per a tal fi parlaran amb ell per tal que cessi el seu comportament i, si és necessari, se li demanarà que abandoni la festa. Si el conflicte enlloc de reduir-se augmenta, s'avisarà a la Policia Local per sol·licitar la seva expulsió del lloc de la festa.

COM ACTUAR AMB EL PRESUMPTA AGRESSOR

10. Seguiment de casos: atenció i recuperació⁶.

⁶ A les festes on el Punt Lila o La Base no hi sigui present, s'encarregarà de les seves funcions els personal tècnic municipal responsable de la festa.

11. Pla de revisió i actualització del protocol

Aquest document és de caràcter viu i flexible. Aplicarem la proposta i vetllarem per a què sigui la més adequada a les necessitats i demandes de la comunitat. Es preveu una temporització en 3 moments que permeti una avaluació eficaç de la proposta, per tal de revisar-la i poder incorporar aquells elements que s'adaptin al màxim al context que l'ocupa. A les revisions es posarà èmfasis en els abordatges i intervencions fetes durant la festa, per recollir els aprenentatges i bones pràctiques.

Revisió	Previsió
Revisió nº1	Setembre / octubre 2020
Revisió nº2	Setembre / octubre 2021
Revisió nº 3	Setembre / octubre 2023
Revisió nº4	Setembre / octubre 2025
Revisió nº5	Cada 3 anys si així es considera adequat

12. Annexes

12.1 Pautes per un bon acompanyament

Com acompanyem?

1. Apropiar-se a la persona afectada amb una actitud de presència i d'escolta activa, no deixar-la sola.
 - Expressar que no farem res sense el seu consentiment.
 - Mantenir una actitud auto reflexiva i empàtica. Evitarem ser directives.
2. Acompanyar i oferir-li anar a un espai de seguretat per parlar. Si ha un punt lila o la base, és un bon espai.
 - No forçar, donar temps i respectar els límits.
 - Donar espai al ressorgiment de les emocions.
 - Reconèixer sempre la credibilitat del relat de l'agredida.
 - No jutjar.
3. Intentar buscar una persona coneguda i de confiança de l'agredida.
4. Explicar que té dret a interposar una denúncia i a rebre atenció socio sanitària.
5. Explicar breument els serveis d'atenció existents.
6. Intentar conèixer la situació, què ha passat, si va amb amics, sola, el seu estat, què vol fer, etc. intentar esbrinar informació sobre l'agressor/s si anava sol, amb amics, actitud, etc.

Fer ús del protocol

Ens pot ajudar saber que...

- No cal saber-ho tot.
- Existeixen molts tabús, estereotips i falses creences envers les violències.
- No generar-se expectatives respecte les persones afectades.
- No menystenir les necessitats.
- Pot succeir una dissociació entre discurs i emoció.
- Pot ocórrer una negació dels fets.

Recordem:

- Mantenir la calma en tot moment.
- No estem soles. Hi ha un protocol i una xarxa que ens acompanya. Busquem el seu suport.
- No hi ha perfils de persones agredides o de persones agressores.
- No esborrar proves.

12.2 Tríptic Protocol per l'abordatge de la violència envers la dona

<h3>Senyals de violència masclista</h3> <p>M'insulta o em ridiculitza a soles i/o davant els amics</p> <p>Intenta controlar el que faig o el que penso</p> <p>És gelós i possessiu</p> <p>M'acusa de ser infidel</p> <p>No vol que estudiï</p> <p>Vol decidir de quina manera he de vestir</p> <p>Em desautoritza davant dels meus fills/es</p> <p>M'agredeix</p> <p>M'amenaça</p> <p>Em dóna ordres i vol que obeeixi</p> <p>No vol que treballi</p>	<p>TELÈFONS D'URGÈNCIES</p> <p>900 900 120 Línia d'atenció permanent a dones en situació de violència Servei gratuït i confidencial tots els dies de l'any durant les 24h del dia. També ofereix servei a través de l'adreça 900900120@gencat.cat</p> <p>016 Telèfon d'atenció a víctimes de maltractaments per violència de gènere del Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad</p> <p>93 555 24 12 Policia Local Alella</p> <p>93 741 81 85 Mossos d'esquadra Premià de Mar</p> <p>112 Emergències</p>	<p>Protocol per a l'abordatge de la violència envers la dona</p> <p>AJUNTAMENT D'ALELLA</p> <p>Diputació Barcelona</p>
---	--	--

Protocol per l'abordatge de la violència vers les dones d'Alella

Un protocol és la mesura d'intervenció davant una situació concreta. En aquest cas, es tracta d'un model d'actuació en el qual s'articula un sistema de prevenció, atenció i derivació entre els diferents serveis implicats en situacions de violència masclista.

Normativa sobre violència masclista

Normativa catalana

Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista i normativa que se'n deriva.

Normativa d'àmbit estatal

Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere i altres disposicions legals.

Tipus de violència

Física

Qualsevol acte o omissió, intencional o negligent, de força contra el cos d'una dona, amb resultat o risc de produir lesió física o dany.

Psicològica

Tota conducta o omissió intencional que produeixi en una dona desvaloració o patiment, mitjançant amenaces, humiliació, vexacions, exigència d'obediència o submissió, coerció verbal, insults, aïllament o qualsevol altra limitació del seu àmbit de llibertat.

Sexual

Qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per la dona, inclosa l'exhibició, l'observació, la imposició, l'intimidació, la prevalença o la manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora tingui o no relació amb la dona.

Ambiental

Tota conducta agressiva dirigida a l'entorn físic de la dona, com poden ser objectes personals, vivenda, espais propis, etc.

Social

Conductes violentes emprades davant d'altres persones (familiars, amigats, companys i companyes de feina, etc.) o conductes encaminades a aconseguir l'aïllament social de la dona.

Econòmica

Aquells actes encaminats a privar la dona de l'accés als recursos econòmics.

Serveis d'informació i atenció a les dones en situació de violència

Policia Local d'Alella

Passeig de Marià Estrada, 8, d'Alella
Tel. 93 555 24 12 - policia.local@alella.cat

Grup d'Atenció a la Victima (Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra)

Torrent Malet, s/n, de Premià de Mar
Tel: 93 741 81 85 - ITPG3237@gencat.cat

Serveis a les Persones de l'Ajuntament d'Alella

Torrent Vallbona, 75-77, d'Alella
Tel. 93 540 63 07
ssocials@alella.cat

Centres Sanitaris de la xarxa sanitària pública

Consultori Alella: 93 555 03 54
ABS El Masnou: 93 555 74 11
dfuguet.bnm.ics@gencat.cat

Servei d'Informació i Atenció a les Dones (SIAD)

Servei confidencial i gratuït del Consell Comarcal del Maresme.
Plaça Miquel Biada, 1, de Mataró
Tel. 93 741 16 22 o siad.maresme@ccmaresme.cat

Servei d'Intervenció Especialitzada de Mataró (SIE)

Carrer Cosme Churruga, 88, de Mataró
Tel. 93 796 13 00 - siemataro.tsf@gencat.cat

Associació Dones Solidàries d'Alella

C/ Santa Teresa, 49, d'Alella
Tel. 669 48 64 38 - dones.solialella@movistar.es

Associació de Dones Montserrat Roig d'Alella

Plaça de l'Ajuntament, 3, d'Alella
Tel. 93 540 46 31 - associaciondonesalella@yahoo.es